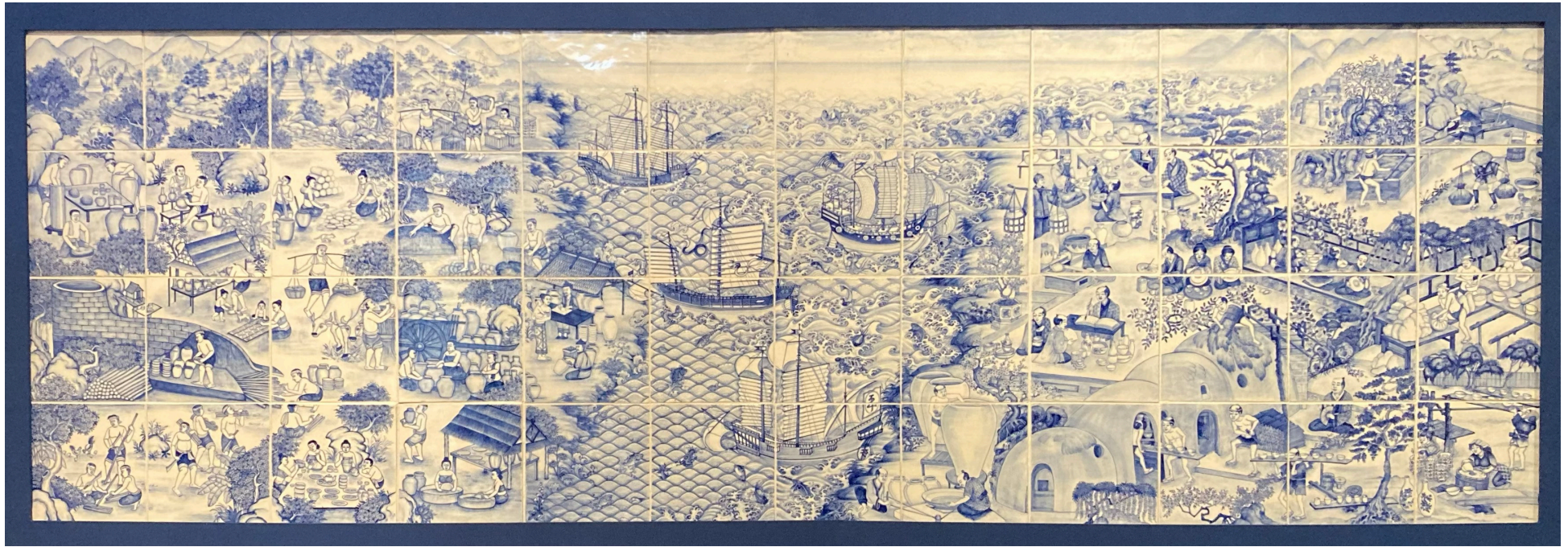

เซรามิกแห่งแหลมทองและแดนอาทิตย์อุทัย สานตำนานสายใยไม่เสื่อมคลายในพาณิชยวัฒนธรรมโลก

THE ENDLESS EPIC OF JAPANESE-THAI CERAMIC RELATIONSHIP
IN THE WORLD'S TRADE AND CULTURE

กลุ่มศิลปประยุกต์และเครื่องเคลือบดินเผา สำนักช่างสิบหมู่
กรมศิลปากร

ภาพเขียนกระเบื้องลายคราม

สื่อสัมพันธ์การผลิตและการค้าเครื่องปั้นดินเผาของไทยและญี่ปุ่น

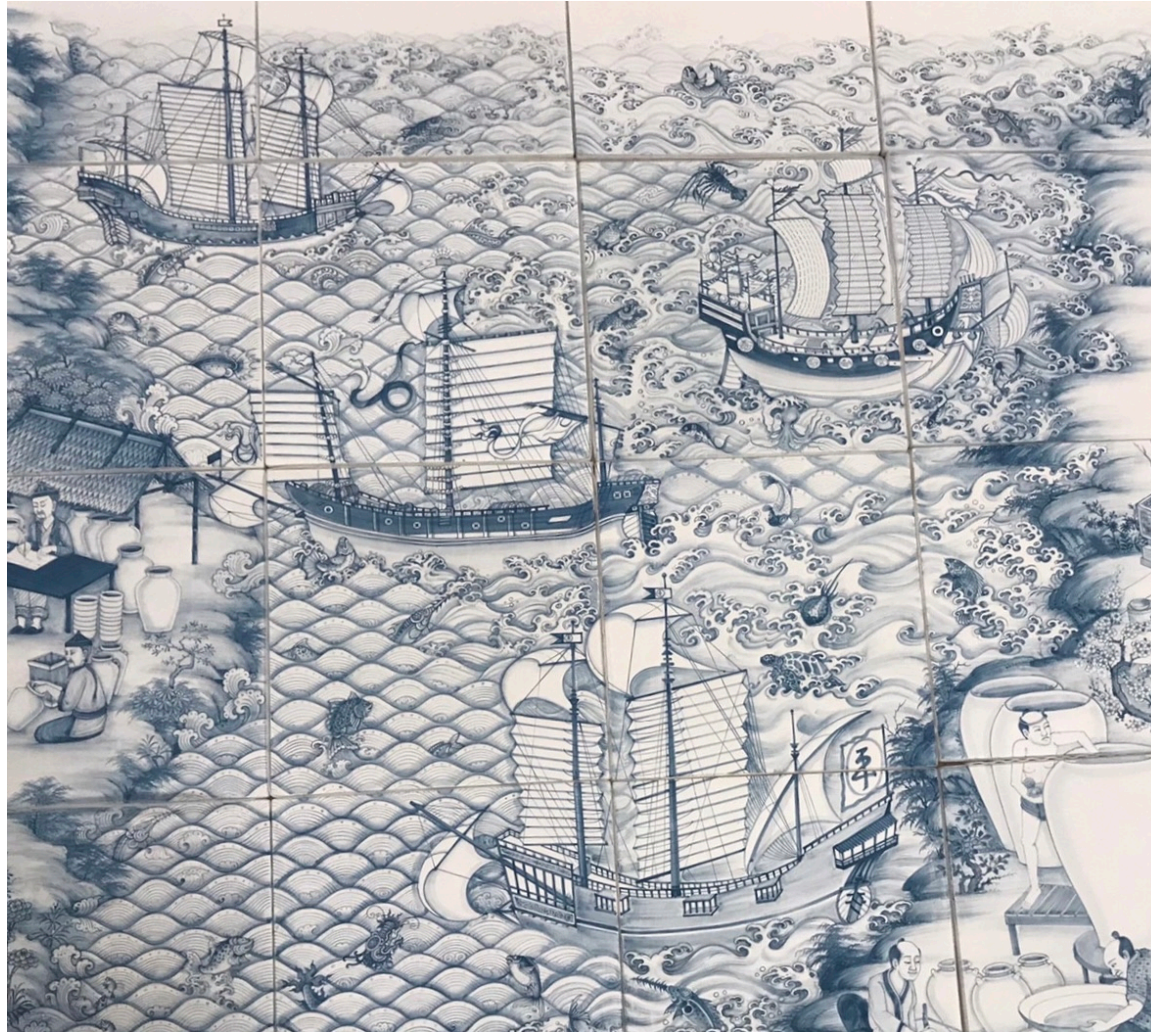
ภาพเขียนกระเบื้องดินเผาที่แสดงถึงอารยธรรมและวัฒนธรรมการค้าขาย ของทั้งสองชาติการเชื่อมโยงสายสัมพันธ์กันเป็นเวลากว่า หกร้อยปีระหว่างไทยและญี่ปุ่น ภาพกระเบื้องชุดนี้แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของแต่ละชาติในการทำเครื่องปั้นดินเผาในทุกกระบวนการ ตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบ, กรองดิน, นวดดิน ,การขึ้นรูปภาชนะ ,การเขียนลาย ,การเคลือบ, การบรรจุภาชนะเข้าเตา ,และการเผา, ในรูปแบบการผลิตเครื่องปั้นดินเผาของทั้งสองชาติ ลวดลายกระเบื้องที่ออกแบบได้รับการวาดอย่างประณีต บรรจง ด้วยสีครามหลากหลายเฉดลงบนแผ่นกระเบื้องพอร์ซเลนสีขาว และเคลือบใสเผาที่อุณหภูมิ 1,200 องศาเซลเซียส

กระเบื้องทั้ง 48 แผ่น แต่ละแผ่นมีขนาด 28x28 เซนติเมตร และมีความหนา 12 มิลลิเมตร ในส่วนรายละเอียดของเนื้อหาที่นำมาเขียนลงบนแผ่นกระเบื้อง มีเรื่องราวแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ผู้เรียบเรียง นายกฤษณะ นาพูนผล
นักวิชาการช่างศิลป์ปฏิบัติการ

ส่วนด้านซ้าย ของแผ่นแสดงเรื่องราวของการผลิตเครื่องสังคโลกของช่างปั้นชาวไทย ตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้น การรวบรวม วัตถุดิบ การผสมดินเหนียวและทรายขึ้นรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ มีการตกแต่งด้วยสีการเขียนทับ แล้วเผาในเตาฟืนขนาดใหญ่ขนส่ง บรรจุลงเรือเพื่อส่งออกท่ามกลางทิวทัศน์ของเมืองสุโขทัยซึ่งเป็นแหล่งผลิตเครื่องสังคโลกสำหรับใช้ในท้องถิ่นและส่งออก

ส่วนกลางภาพ ทำหน้าที่เป็นส่วนเชื่อมระหว่างสองด้านซ้ายและขวา ซึ่งเป็นภาพของเรือสำเภาค้าขายระหว่างประเทศ มีการขนถ่ายสินค้าเครื่องปั้นดินเผาและสินค้าอื่นๆเพื่อนำเข้าและส่งออก ภายในภาพจะเป็นรูปเรือหลายลำลอยอยู่ท่ามกลางทะเลที่มีเกลียวคลื่น ในลักษณะแบบภาพเขียนของไทยและญี่ปุ่นผสมผสานกัน ในฝั่งของไทยและฝั่งของญี่ปุ่น

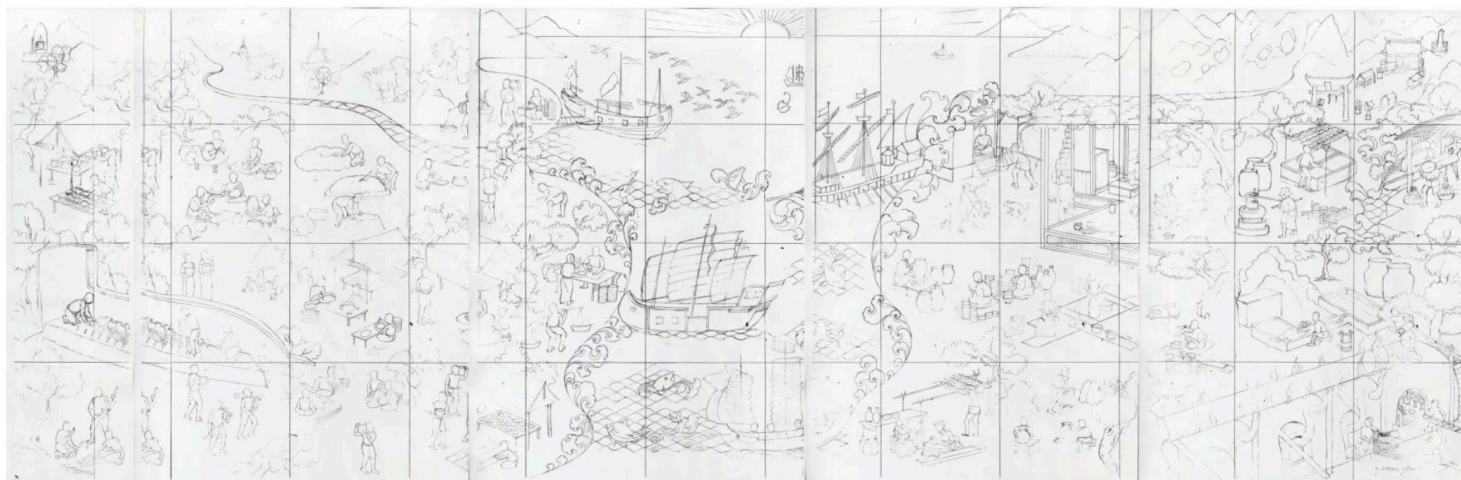
ส่วนด้านขวา เป็นภาพในจินตนาการของเมืองอาริตะของญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยที่ดินชาวถูกค้นพบและนำมาจากภูเขาอิซุมิยามะที่ช่างปั้นญี่ปุ่นนำมาใช้ทำเครื่องถ้วยอาริตะ กรรมวิธีการผลิตเครื่องเคลือบดินเผาโบราณที่มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนาน การเตรียมดิน การขึ้นรูปด้วยมือ หรือการขึ้นรูปด้วยแป้นหมุน การเขียนสีตกแต่งและการเคลือบชิ้นงาน การเผาในเตาฟืนขนาดใหญ่ที่มีหลายห้องเผาเรียกว่า เตาโนโบริคามะ

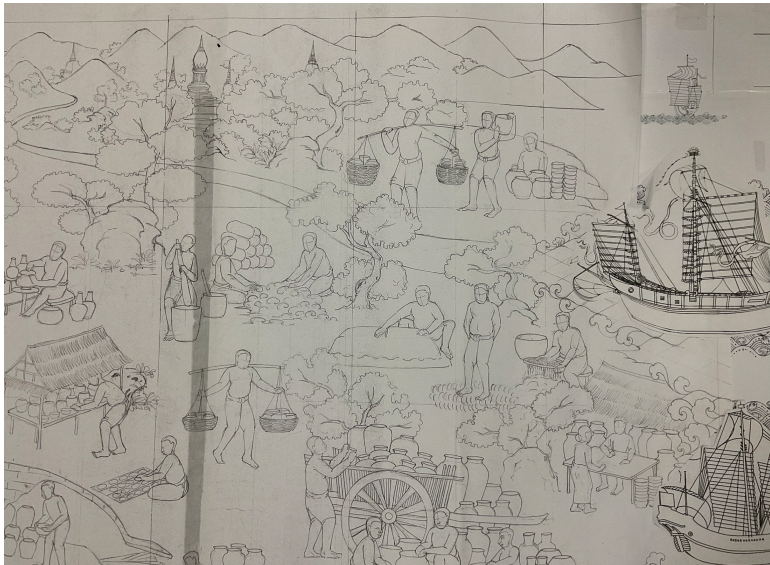
ในส่วนของรายละเอียดภูมิทัศน์ บรรยากาศ ตัวละครไทยและญี่ปุ่น ที่ถ่ายทอดลงบนแผ่นกระเบื้องลายครามนั้น การออกแบบ ลวดลายได้มีการสำรวจค้นคว้าถึงรายละเอียดโดยนักออกแบบ ปัจจุบัน โดยอิงจากการค้นพบทาง โบราณคดีในประเทศไทยและ เครื่องลายครามของอาริตะ การออกแบบได้รับการอนุมัติจากผู้เชี่ยวชาญของประเทศไทยและญี่ปุ่น ก่อนที่จะมีการวาดภาพเขียนสี ลายครามลงบนแผ่นกระเบื้องพอร์ซเลน

ภาพร่างลายเส้น

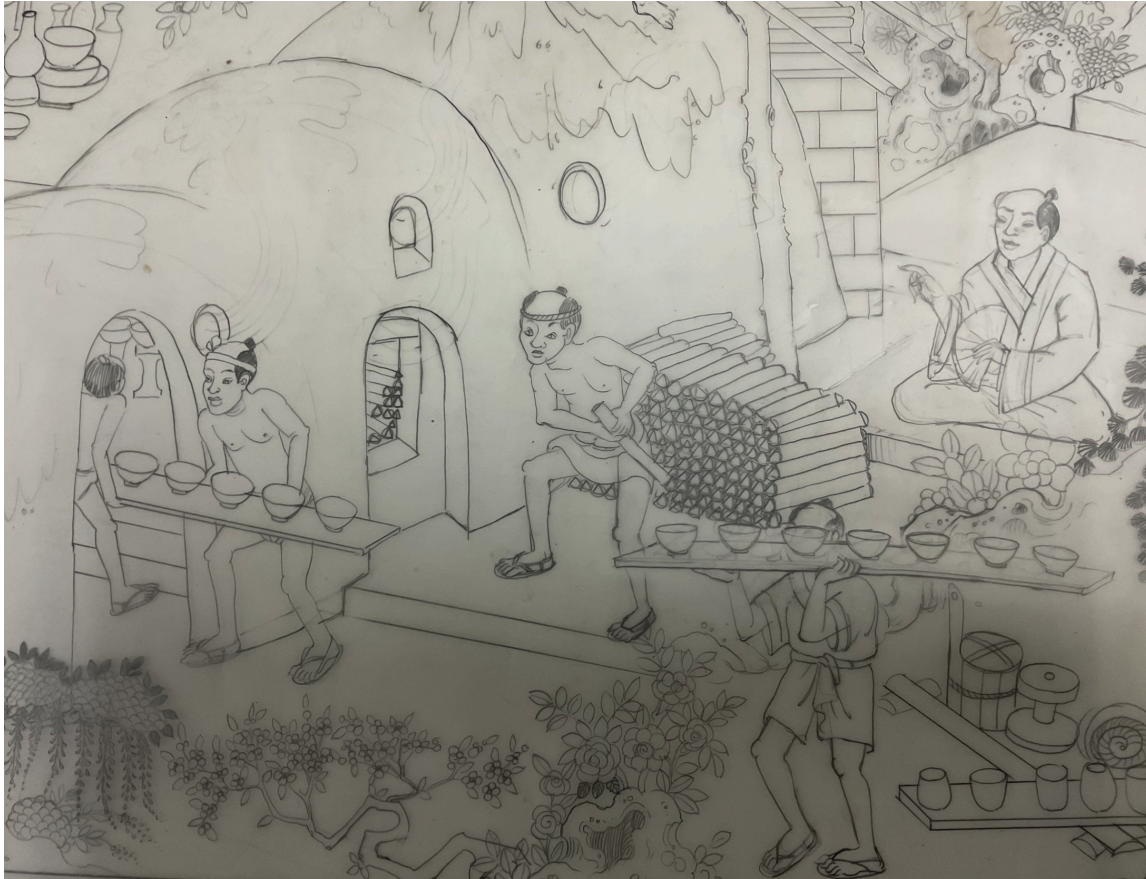
ก่อนและหลังปรับเปลี่ยนซึ่ง มีการปรับเปลี่ยนหลายครั้ง โดยคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญทั้งฝ่ายไทยและญี่ปุ่นจนได้ภาพที่มีรายละเอียดครบถ้วนสมบูรณ์

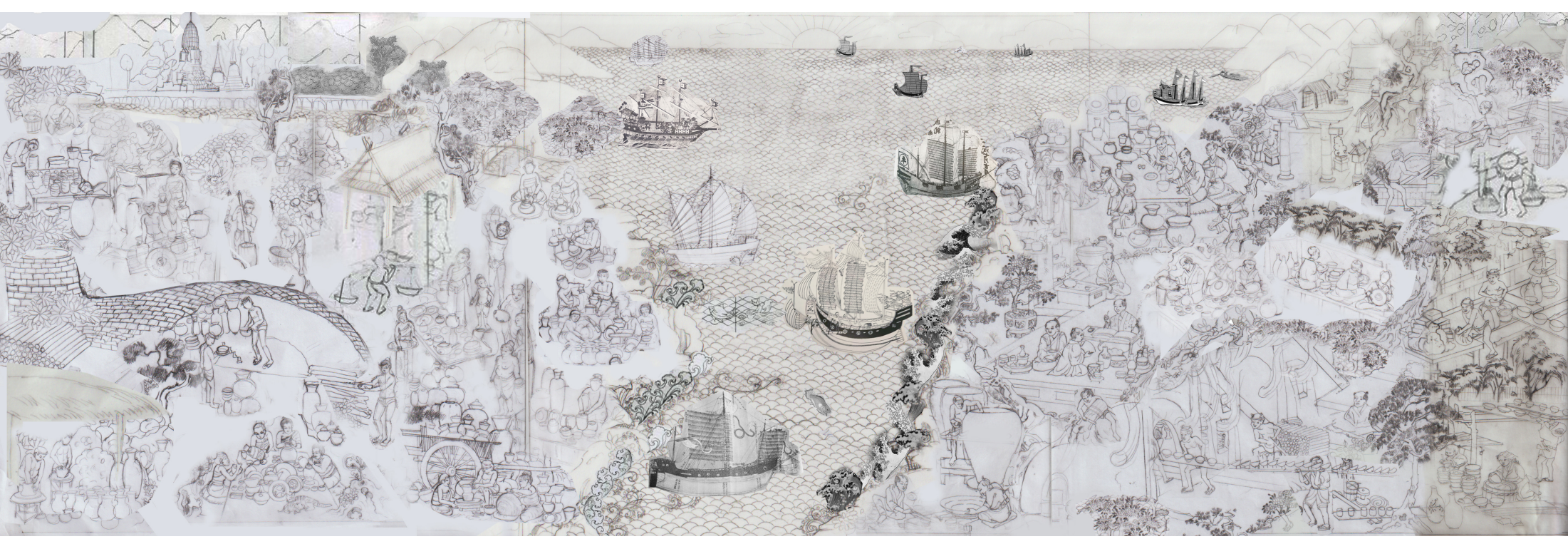
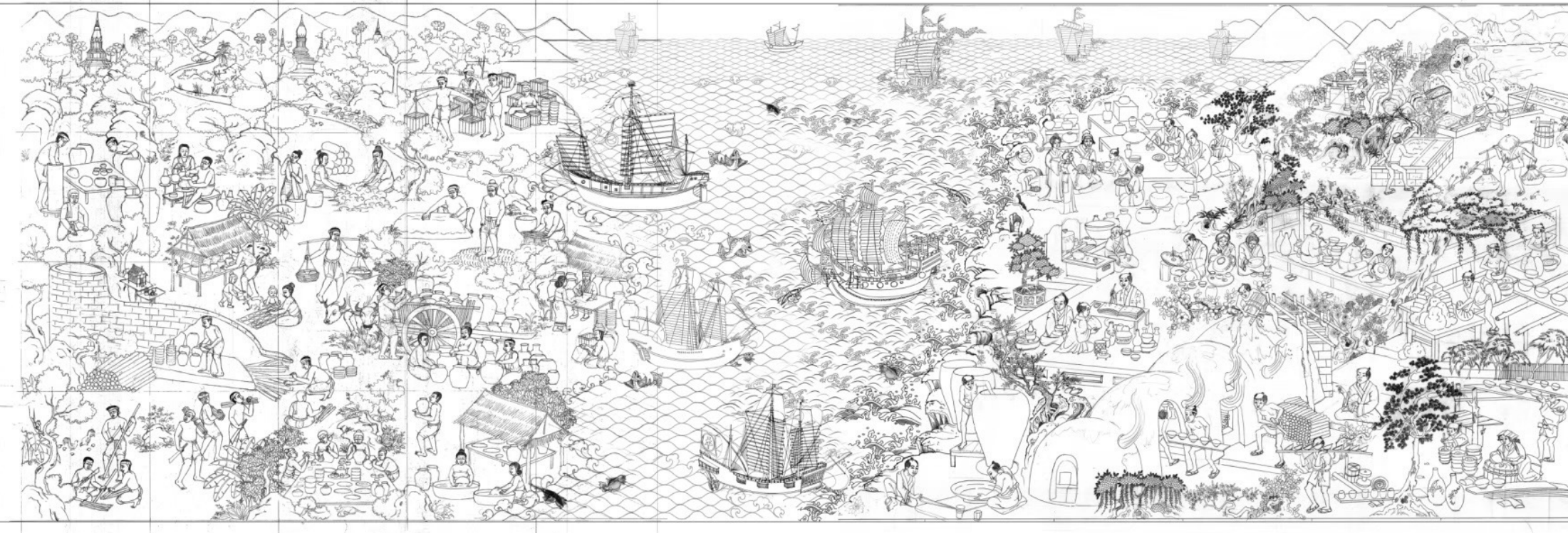
ภาพร่างดินสอช่วงแรก

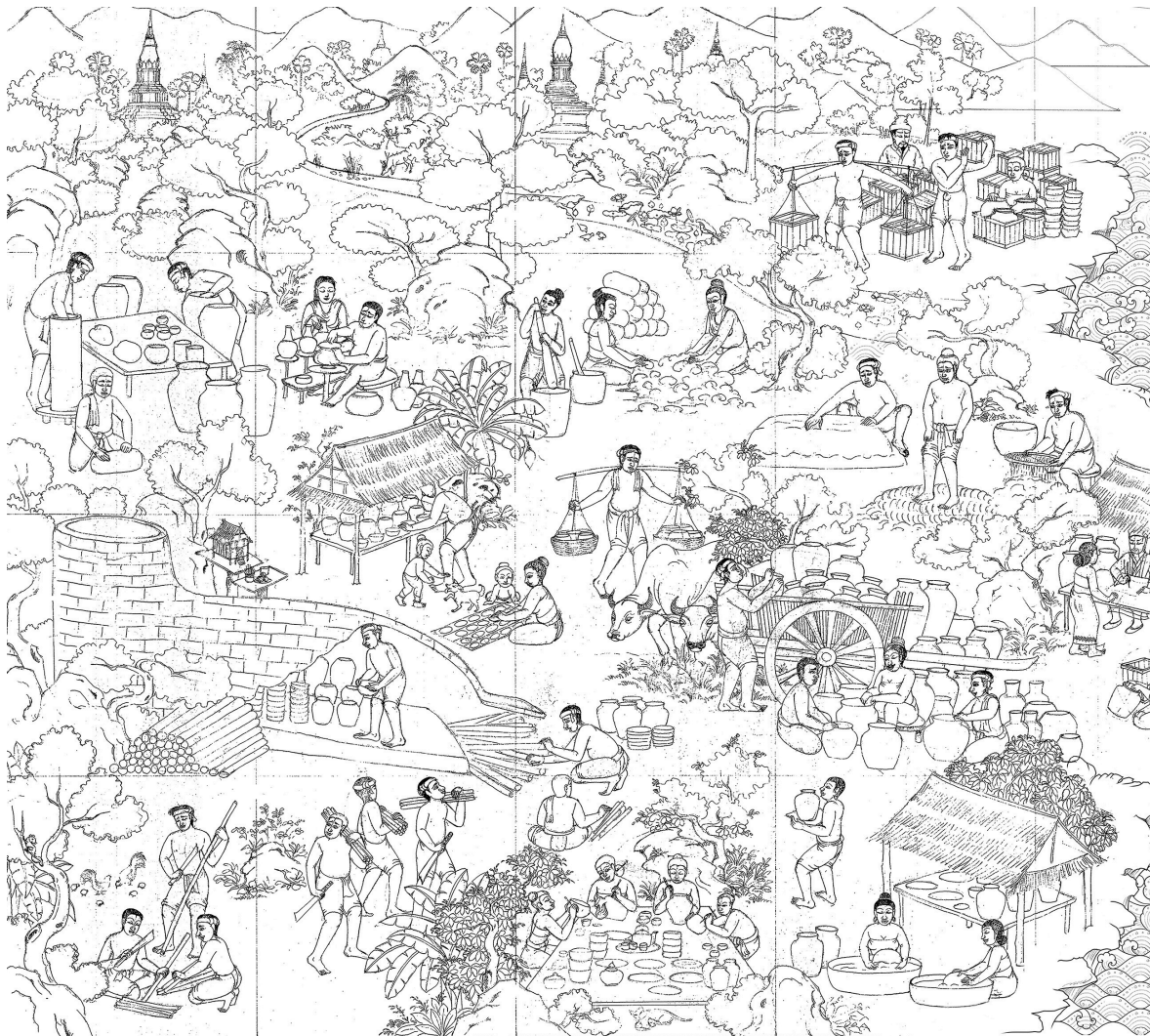

ภาพร่างที่เริ่มปรับแก้ไขในส่วนรายละเอียด

แก้ไขรายละเอียดเช่นพื้น ลักษณะของ
พื้นแบบญี่ปุ่นจะเป็นการผ่าแบบ
ลักษณะสามเหลี่ยม ซึ่งจะต่างจากของ
ไทยที่พื้นจะเป็น ในลักษณะท่อนไม้
กลมไม่ได้มีการผ่าแบบญี่ปุ่น

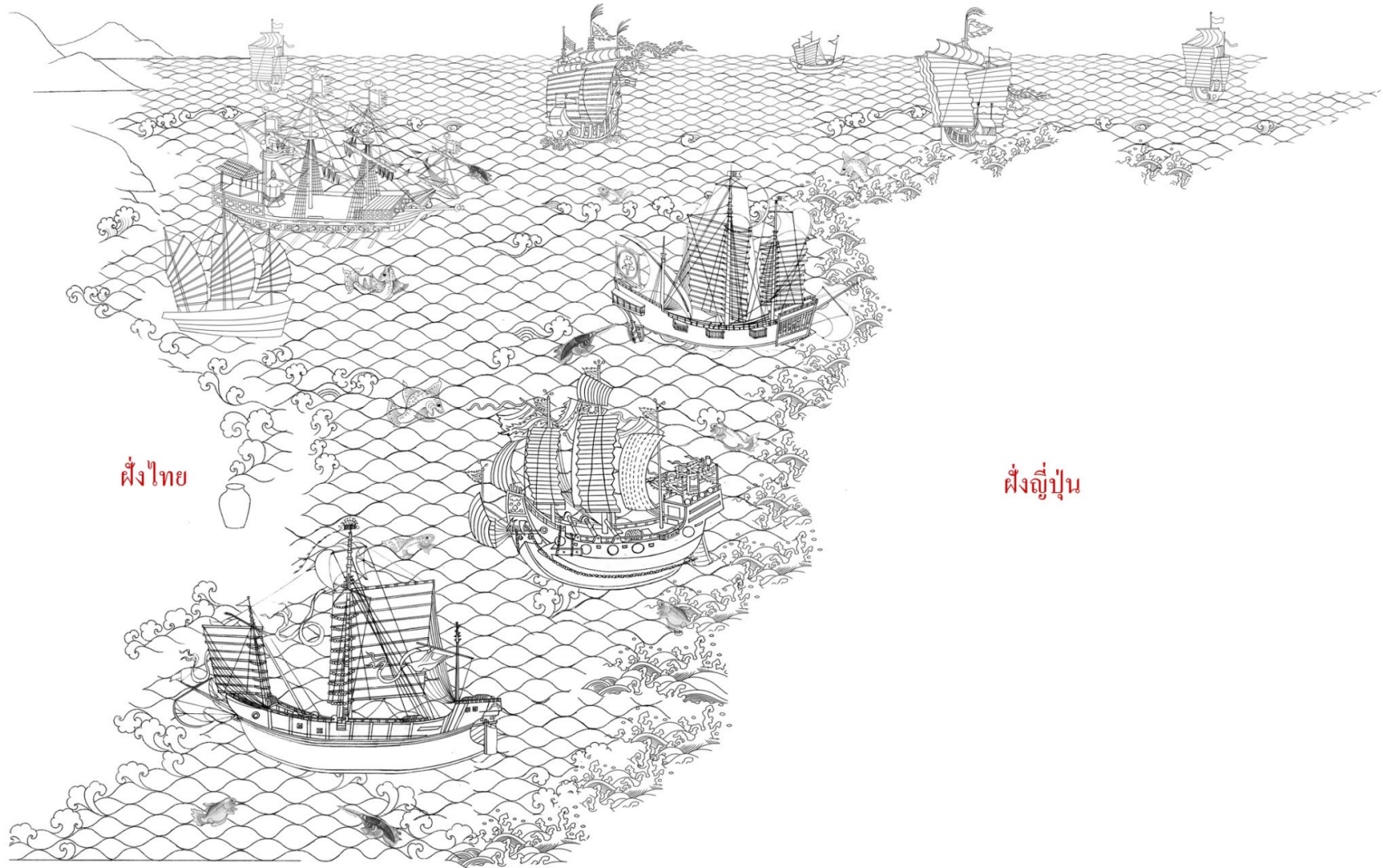

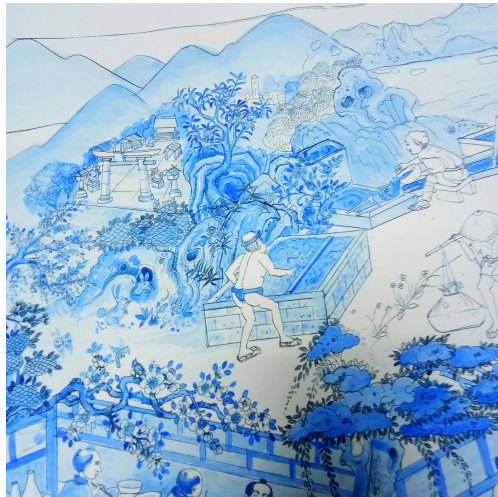
ภาพร่างรายละเอียดดินสอในฝั่งไทย

ภาพร่างรายละเอียดดินสอในฝั่งญี่ปุ่น

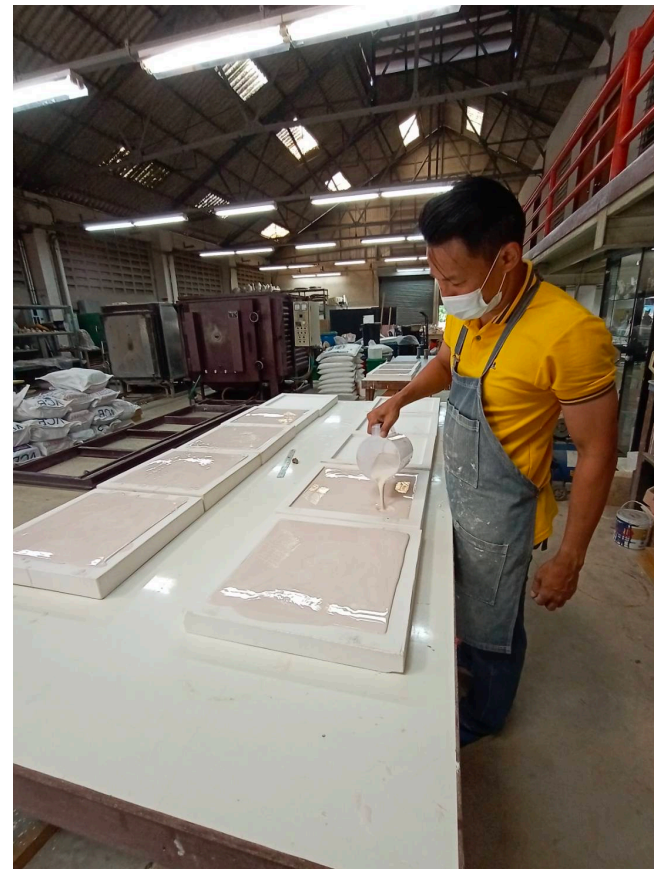
ภาพร่างรายละเอียดดินสอในส่วนของทะเล

ภาพร่างลงสีก่อนนำไปเขียนจริงลงบนแผ่นกระเบื้อง เมื่อทำการออกแบบเสร็จเรียบร้อยแล้วจึงเข้าสู่ขั้นตอนกระบวนการผลิตกระเบื้องต่อไป

ขั้นตอนกระบวนการเขียนและผลิตกระเบื้อง

การขึ้นรูปแผ่นกระเบื้องด้วยวิธีการหล่อน้ำดินพอร์ซเลนลงในแม่พิมพ์ปูนพลาสติก ทิ้งไว้เมื่อดินหมาดและเซตตัวดีแล้วเนื้อดินจะหดตัวและนำออกจากแม่พิมพ์มาผึ่งลมให้แห้ง ๑-๒ สัปดาห์ และทำการเผาดิบ ที่อุณหภูมิ ๘๐๐ องศาเซลเซียส

แผ่นกระเบื้องที่เผาติดเสร็จแล้วนำมาตกแต่งขอบและผิวหน้ากระเบื้องให้เรียบเสมอกันและได้ขนาดที่เท่ากันทุกแผ่นและพร้อมนำไปเขียนลาย

การร่างภาพและเขียนลายบนแผ่นกระเบื้อง

เมื่อทำการร่างภาพลงบนกระดาษแล้วนำมาคัดลอกลงบนแผ่นกระเบื้อง เดินเส้นและเขียนลาย สีที่นำมาใช้เขียนงานชุดนี้เป็นสีไต้เคลือบ สีคราม

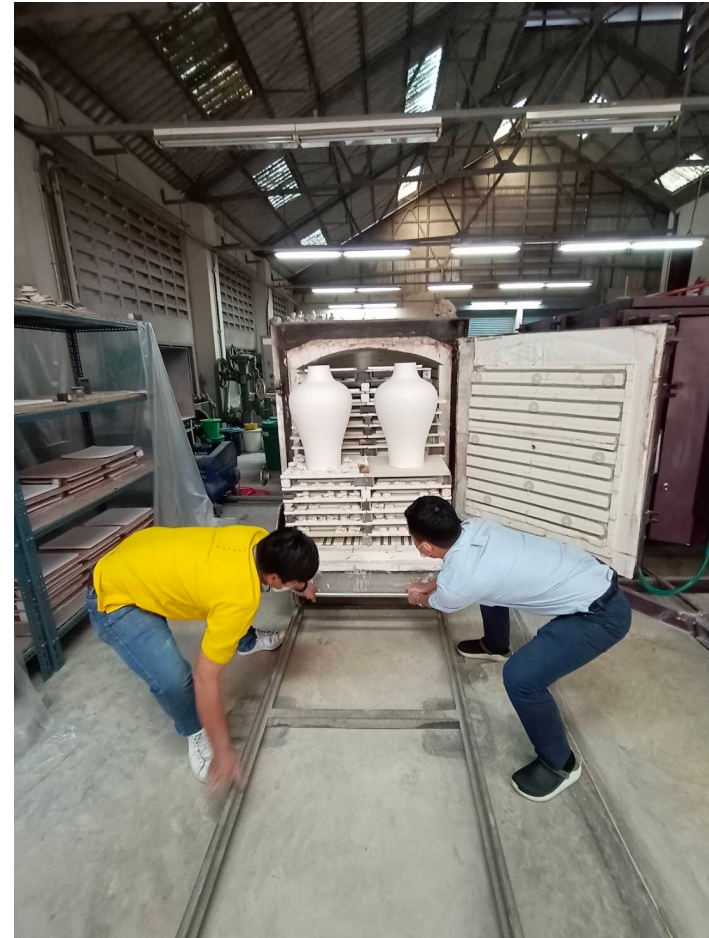
แผ่นกระเบื้องที่นำมาเขียนลายด้วยสีไต้เคลือบสีครามเสร็จเรียบร้อยแล้ว พร้อมนำไปชุบเคลือบและเผา

ภาพขั้นตอนการเขียนสีลงบนแผ่นกระเบื้อง

กระเบื้องที่เขียนลายครามเสร็จเรียบร้อยแล้ว

การเคลือบและการเผาเคลือบ

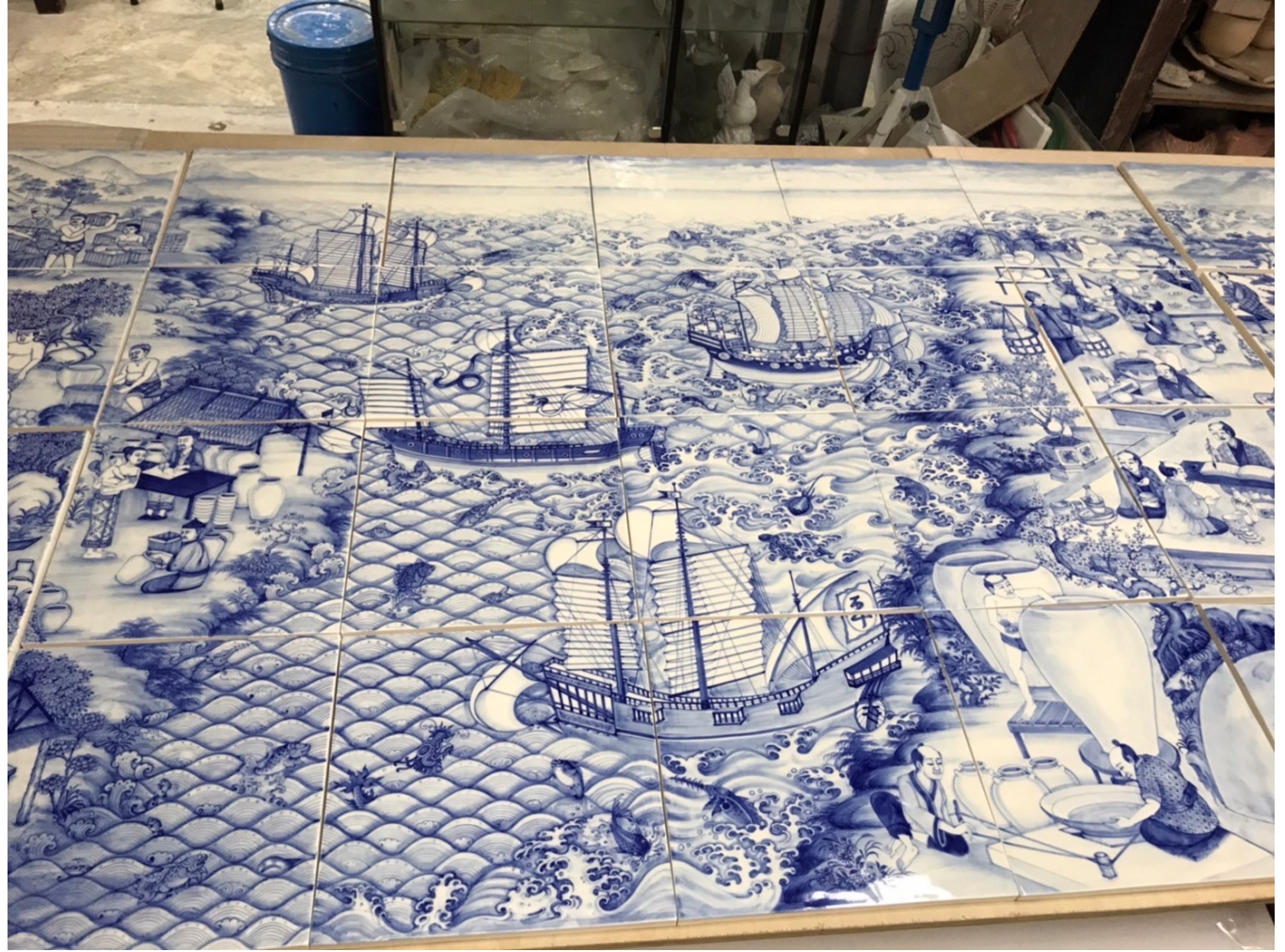
หลังจากเขียนลายบนแผ่นกระเบื้องเรียบร้อยแล้ว ช่างจะนำมาพ่นเคลือบสีให้ทั่วแผ่นและนำมาจัดเรียงภายในเตาเผาเพื่อทำการเผาเคลือบที่อุณหภูมิ ๑,๒๒๐ องศาเซลเซียส

ผลงานที่เผาเคลือบและการติดตั้งผลงาน

เมื่อเผาเคลือบเรียบร้อยแล้วแผ่นกระเบื้องที่ได้นำมาจัดเรียงลงบนแผ่นไม้รองและติดกาวยึดกับโครงไม้และทำการยาแนวขอบและรอยต่อของกระเบื้องให้เรียบร้อย

ภาพการนำมาวางต่อกัน

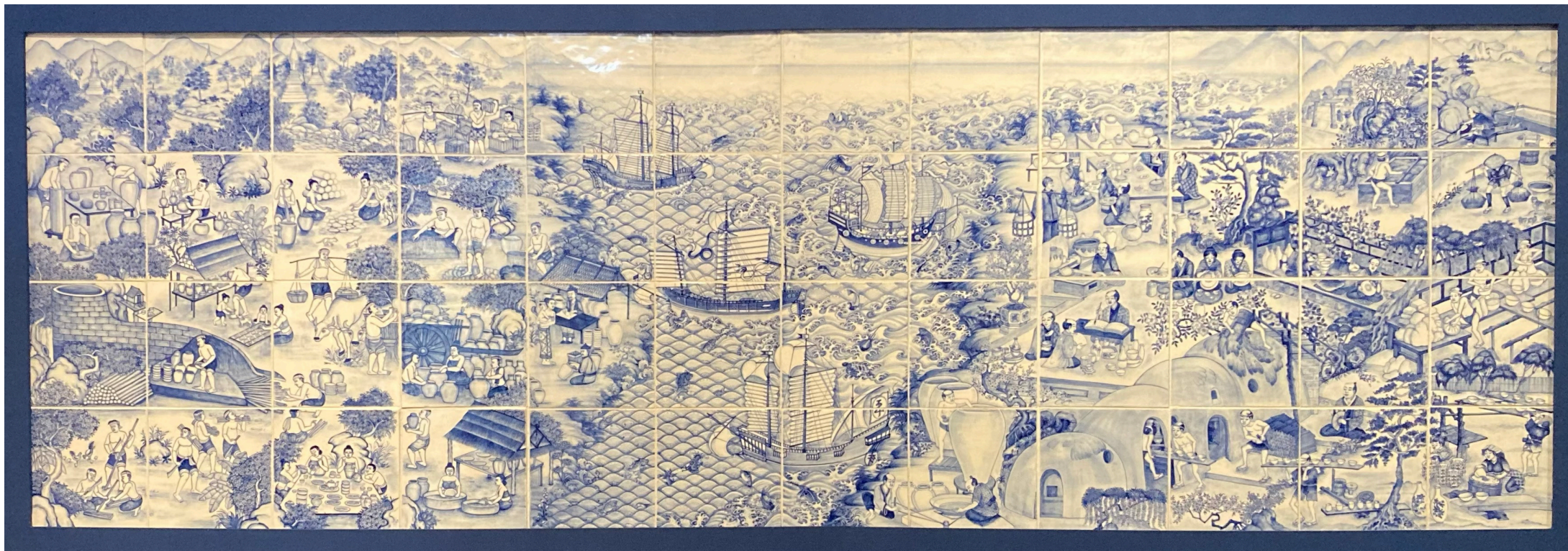
ติดตั้งแผ่นกระเบื้องบนผนังที่เตรียมไว้ และตัดกรอบไม้ปิดขอบและยาแนวรอยต่อแผ่นกระเบื้องเก็บความเรียบร้อยของ
ชิ้นงาน

ยาแนวขอบกระเบื้องที่ติดตั้งเสร็จ และเก็บรายละเอียดความเรียบร้อยของชิ้นงานเป็นอันเสร็จสิ้น

ผลงานที่ติดตั้งเสร็จเรียบร้อยในนิทรรศการ

สำนักช่างสิบหมู่ กรมศิลปากร